

Løten kommune

UNIVERSELL UTFORMING

-kommunal strategi

og likeverd, og sikre like muligheter og rettigheter uavhengig av

FUNKSJONSNIVÅ. I planleggingen og utformingen av nye bygg og uteområder

er det viktig at det tas hensyn til det mangfold av ferdigheter og forutsetninger som er

representert i befolkningen. Gjennom strategien *universell utforming* skal det

tilrettelegges for større samfunnsdeltagelse for alle. Dette bør sikres gjennom

samarbeidsrutiner, slik at universell utforming blir en **integret** måte å tenke på

i alle **planprosesser**.

Midtpunkt med
MANGFOLD

INNLEDNING	3
Arbeidet i prosjektgruppen	3
KOMMUNAL STRATEGI FOR UNIVERSELL UTFORMING	5
Kompetansegrupper	6
Samarbeid med privat næringsliv.....	8
Kommuneplan.....	8
TVERRFAGLIG SAMARBEID INNEN TEKNISK FORVALTNING.....	9
(PLAN OG BYGGESAK)	9
Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne	9
Barn og unges kommunestyre (BUK)	9
Internmøter KIS – teknisk	10
Samarbeidsutvalg for teknisk drift, forvaltning og landbruk.....	10
Grunneiermøter og høringer	10
Byggesaksbehandling.....	11
TVERRFAGLIG SAMARBEID KOMMUNALE BYGG	12
Dagens situasjon	12
Videre arbeid	12
Tiltak	13
KARTLEGGING KOMMUNALE BYGG.....	14
Kartlegging.....	14
Utbedring	14
KARTLEGGING, KOMMUNALE UTEOMRÅDER TILKNYTTET LØTEN SENTRUM	16
INTERNETTSIDER OG KOMMUNALE DOKUMENTER.....	17
Vedlegg 1	18
Høringsuttalelse: Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne	18
Høringsuttalelse: Eldrerådet	19
Høringsuttalelse: Barn og unges kommunestyre	20
Vedlegg 2	21
Kostnader	21
Vedlegg 3	29
Kartlegging enkeltbygg, oppsummering.....	29

INNLEDNING

Etter at kommunestyret har bestilt sak for arbeid med temaet "universell utforming i Løten" har Løten kommune satt ned en prosjektgruppe bestående av Erik Moberget (prosjektleder), Erik Adolfsen, Sigrid Friis Ruud, Sigrid Sjølie og Sigurd Dæhli.

Gruppen har jobbet ut fra følgende mandat:

- Utvikle forslag til kommunal strategi for universell utforming, herunder retningslinjer for tverrfaglig samarbeid.
- Beskrive vesentlige mangler og barrierer i forhold til universell utforming i kommunal virksomhet, samt aktuelle tiltak for å utbedre situasjonen, med grove kostnadsestimat der det er mulig.
- Beskrive vesentlige mangler og barrierer i forhold til universell utforming innen offentlig og privat tjenesteyting i Løten sentrum. Dette skal utføres i forståelse og samråd med berørte næringsdrivende og Løten Næringslivsforening.
- Inngå samarbeid med Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og evt. andre brukerorganisasjoner i tilknytning til utredningene.
- Gjennomføre et informasjonsopplegg for ansatte i Løten kommune om universell utforming, for eksempel som et internkurs.
- Prosjektarbeidet skal ferdigstilles slik at det kan fremmes til politisk behandling i 3. tertial 2009.

Arbeidet i prosjektgruppen

Utover den opprinnelige prosjektgruppen har leder av "Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne", Håkon Westerhaug, vært deltager i gruppen.

Gruppen har hatt åtte fellesmøter, og har ellers jobbet i smågrupper for å drive arbeidsprosessen fremover.

I arbeidet med å kartlegge mangler og barrierer i forhold til universell utforming valgte gruppen å bruke virksomhetslederne i kommunen og næringslivsforeningen til å delta i

denne kartleggingen. Responsen har vært god fra kommunal virksomhet men har tilnærmet vært fraværende fra private tjenesteytere. På grunn av dette har vi valgt å fokusere på kommunal virksomhet i denne rapporten.

Gruppen har i prosjektperioden arrangert en temadag i forhold til Universell utforming. Denne dagen var rettet mot Utvidet ledergruppe i Løten kommune, private tjenesteytere i tilknytning til Løten næringslivsforening, offentlige virksomheter med tilhold i Løten, frivillige organisasjoner med bygningsmasse i Løten, Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og Eldrerådet. På denne dagen var Kristin Bille (Deltasenteret, Helsedirektoratet) og Anne Merethe Andresen (Vestre Toten kommune, pilotkommune universell utforming) forelesere, og prosjektgruppen ga kort informasjon om prosjektet og kartleggingen.

Prosjektgruppen har vært representert på møte i Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og Eldrerådet for å informere om prosjektet og om temadagen.

Gruppen har hatt en artikkel i Mangfold om prosjektet og universell utforming. Det er opprettet en link på internettsiden til Løten kommune om temaet.

Rapporten har vært på høring i Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, Eldrerådet og Barn og unges kommunestyre. I forbindelse med høringen har prosjektgruppen vært på fellesmøte for begge rådene og møte i Barn og unges kommunestyre for å informere om innholdet i rapporten og svare på spørsmål.

KOMMUNAL STRATEGI FOR UNIVERSELL UTFORMING

I tråd med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven som kom 1. januar 2009 ligger det en plikt til Løten kommune å arbeide aktivt for universell utforming. Dette gjelder både å legge til rette for publikum, brukere av kommunale tjenester og for de ansatte (som arbeidsgiver). Kommunen må arbeide aktivt for å fremme likestilling og likeverd, og sikre like muligheter og rettigheter uavhengig av funksjonsnivå.

I planleggingen og utformingen av nye bygg og uterområder er det viktig at det tas hensyn til det mangfold av ferdigheter og forutsetninger som er representert i befolkningen. Gjennom strategien universell utforming skal det tilrettelegges for større samfunnsdeltagelse for alle. Dette bør sikres gjennom samarbeidsrutiner, slik at universell utforming blir en integrert måte å tenke på i alle planprosesser.

Det er viktig at universell utforming også blir vektlagt når kommunen skal gjøre nye innkjøp. Jmf. Lov om offentlige anskaffelser § 6 *Livssyklus kostnader, universell utforming og miljø* :

”Statlige, kommunale og fylkeskommunale myndigheter og offentligrettslige organer skal under planleggingen av den enkelte anskaffelse ta hensyn til livssyklus kostnader, universell utforming og miljømessige konsekvenser av anskaffelsen.”

Hensikten er å forenkle livet for alle ved å sikre at produkter og bygde omgivelser blir mer anvendelige for alle med små eller ingen ekstra kostnader.

For at å sikre at kommunale arbeidsplasser er universelt utformet foreslår prosjektgruppen at virksomhetslederne har en gjennomgang av universell utforming i sine bygg/arealer ved den årlige HMS - gjennomgangen.

Strategien universell utforming skal være kjent og praktiseres på alle nivåer i kommunal virksomhet. Løten kommune bør jevnlig kjøre opplæringsprogram for

kommunens ansatte for å sette fokus på universell utforming, slik at tankegangen gjennomgår hele organisasjonen. Frivillige organisasjoner, brukerorganisasjoner og privat næringsliv bør gis tilbud om deltagelse i opplæringen.

Kompetansegrupper

Prosjektgruppen foreslår at Løten kommune oppretter to kompetansegrupper i forhold til universell utforming:

Gruppe 1:

En gruppe som skal sette fokus på universell utforming i Løten kommune gjennom opplysning og undervisning. Anbefales at denne gruppen er tverretattlig sammensatt og at "Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne" er representert. Foreslår at representantene i prosjektgruppen fortsetter med det arbeidet som er påbegynt og at det kommer inn en representant fra Teknisk drift i tillegg. Det stipuleres at denne gruppen har to faste møter i året, men det må påregnes en del ekstra jobb ved arrangementer og lignende.

Det anbefales at det årlig settes av 7.500 kr til å arrangere kurs / internopplæring og drive opplysningsarbeid om Universell utforming frem til 2015.

Gruppe 2:

En arbeidsgruppe som jobber med konkrete byggetiltak og planforslag.

Anbefales at gruppa skal bestå av følgende representanter:

- en representant for "Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne" (ikke kommunalt ansatt)
- en representant for kommunens helsetjeneste (Bolig, rehabilitering og aktivisering eller Helse og familie).
- en til tre representant for kommunens tekniske tjenester (Bygg og vedlikeholdsseksjonen og/eller Teknisk forvaltning).

Her vil representasjonen være avhengig av hvilke typer saker som tas opp til vurdering og diskusjon. Er det saker som angår kommunale bygg, må Bygg og vedlikeholdsseksjonen (BVS) være representert. Er det byggesaker, må byggesaksbehandler være med. Er det plansaker, må planlegger være med.

I utgangspunktet fastsettes det en møteplan med 4 møter i året. Ved spesielle behov kan det innkalles til ekstramøte mellom disse. Anbefales at det utnevnes en leder for gruppen som er ansvarlig for møteinnkalling og saksliste. Denne personen bør sikre at nødvendige tegninger eller informasjon er klar til møtene.

Aktuelle saker å ta opp i disse møtene:

- større byggesaker.
- plansaker hvor Universell utforming er aktuelt.
- andre saker som angår Universell utforming.

Alle planer angående ombygging og nybygg i det offentlige rom bør behandles i kompetansegruppa. Private som ønsker å få råd i forhold til ombygging og/eller nybygg bør gis tilbud om dette.

Det blir ansvaret til byggesak og plan å vurdere innkomne saker og melde de aktuelle inn til disse møtene. BVS melder også inn eventuelt større byggeprosjekter. Andre kan også melde inn saker eller situasjoner som ønskes diskutert.

Det er viktig å få sakene opp til diskusjon så tidlig som mulig i prosessen, slik at det gis reell påvirkningskraft. Derfor kan det nok være aktuelt med ekstramøter av og til for at saksbehandling ikke trekkes unødvendig ut i tid.

Kompensasjon for deltagelse i gruppene:

Ved at "Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne" bidrar med sin kompetanse inn i disse gruppene kan det anbefales en avlønning for oppmøte. Anslås at dette blir en sum på ca. 5000 kr pr. år.

Samarbeid med privat næringsliv

Viktig at det utvikles et samarbeid mellom private næringsliv og kommunal virksomhet slik at man sammen kan sette fokus på Universell utforming. Dette kan være at privat næringsliv kan bruke kommunale ressurser (kompetansegruppe 2) til rådgivning ved nybygging og restaurering, og at privat næringsliv kan delta på kurs og liknende som arrangeres av Løten kommune. Det er også viktig å avklare ansvarsforhold mellom privat næringsliv og Løten kommune i forhold til brøyting og strøing i sentrum.

Kommuneplan

Prosjektgruppen anbefaler at Universell utforming kommer med i revidering av kommuneplanen.

TVERRFAGLIG SAMARBEID INNEN TEKNISK FORVALTNING (PLAN OG BYGGESAK)

Ny plan- og bygningslov (PBL) § 1-1, Lovens formål, siste setning:

”Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene.”

Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Det er lovpålagt at det kommunale rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne skal involveres i all planlegging, og da så tidlig som mulig i planprosessen.

Virksomhetsleder (og planlegger) er medlem av rådet og møter i utgangspunktet i alle møter, 4 ganger i året.

Det er en fast post i hvert møte at virksomhetsleder orienterer om alle pågående og eventuelle kommende planarbeider, ev. også større byggesaker. Det er da åpent for spørsmål og kommentarer.

Alle plansaker som kan ha betydning for rådet blir sendt til leder under den offentlige høringen.

Barn og unges kommunestyre (BUK)

Sekretær for BUK er også valgt til barn og unges talsperson i plansaker og skal da involveres i alle plansaker som kan ha betydning for barn og unges interesser.

Større saker (som for eksempel trafikksikkerhetsplanen) tas opp som egen sak i BUK. Virksomhetsleder / planlegger er av og til innom BUK og orienterer om aktuelle saker.

Internmøter KIS – teknisk

En gang i måneden avholdes det koordineringsmøter mellom plansjef, virksomhetsleder teknisk drift, virksomhetsleder teknisk forvaltning, virksomhetsleder KIS og prosjektleder for eiendomskatt. Her samkjøres og koordineres alle prosjekter / arbeidsoppgaver som angår to eller flere av avdelingene.

Samarbeidsutvalg for teknisk drift, forvaltning og landbruk

Det avholdes 4 samarbeidsutvalgsmøter i året. Her inviteres representanter for lag og foreninger som har interesser innen de nevnte fagområder.

Administrasjonen orienterer om pågående og planlagte prosjekter samt at det settes opp 2-3 konkrete temaer til hvert møte. Lag og foreninger kan melde opp saker og stille spørsmål / kommentere forhold som angår dem eller har interesse for dem.

Grunneiermøter og høringer

Ved alle større plansaker arrangeres det åpne møter og / eller møter for de involverte grunneiere. Disse møtene arrangeres så vidt tidlig i planprosessen at det i stor grad er mulig å påvirke resultatet.

Ved større prosjekter sendes også ofte saken ut på en foreløpig høring til personer, organisasjoner, lag og foreninger som kan ha interesser i saken. Dette for å sikre best mulig involvering før saken ferdigstilles for politisk behandling og offentlig høring. Plan og bygningsloven pålegger offentlig høring med annonsering av alle plansaker i minst 6 uker.

Byggesaksbehandling

PBL § 29-3, første setning:

”Tiltak etter kapittel 20 (søknadspliktig tiltak) skal innenfor sin funksjon være universelt utformet i samsvar med forskrifter gitt av departementet.”

Tekniske forskrifter (TEK) § 10-1, generelle krav til brukbarhet:

”Bestemmelsene om brukbarhet skal sikre at en hver bygning kan nyttes til sitt forutsatte formål og at utformingen av bygningen gir gode bruksmuligheter for orienterings- og bevegelseshemmede. Bestemmelsene gjelder tilsvarende for andre byggverk så langt det passer.”

TEK § 10-2, generelle krav til utearealer:

”Ved utforming av utearealer og atkomst til bygning skal det medvirkes til at det rundt eller nær bygningen finnes tilstrekkelig areal for rekreasjon og lek. Utformingen skal også medvirke til at det finnes egnet atkomstmulighet til en hver bygning. I nærhet av byggverk skal det være tilstrekkelig antall parkeringsplasser tilrettelagt for bevegelseshemmede.”

TEK § 10-21, atkomst til bygning:

”Atkomst fra kjørbær vei til hovedinngang, inklusive inngangen, skal være lett å finne, lett å bruke, være uten hindre og tilrettelagt for orienterings- og bevegelseshemmede for:

- boligbygning med felles inngang til flere enn 4 boliger.
- arbeidsbygning.
- bygning der publikum har adgang.

Der det er nødvendig av hensyn til bygningens forutsatte bruk skal kommunen kreve at atkomsten tilrettelegges for orienterings- og bevegelseshemmede.”

TEK har også regler for spesielle tilpasninger innendørs i byggverk.

Byggesaksbehandler må følge med på at ansvarlig søker og prosjekterende har tatt hensyn til og fulgt opp de forskjellige paragrafer som setter krav til universell utforming. Dette gjelder spesielt for offentlige bygg og bygg beregnet for allmennheten.

Vi registrerer at mange byggherrer nå har fått rutiner på plass som ivaretar dette på en bedre måte enn tidligere.

TVERRFAGLIG SAMARBEID KOMMUNALE BYGG

Dagens situasjon

I daglig drift har arbeidet med Universell Utforming vært tilfeldig og uten planmessig karakter. Ved problemstillinger reist fra brukerne har dette blitt løst på en enkel og ressurseffektiv måte. Det er gjennomført utvidede tiltak i enkelte arealer - da etter rapporter utarbeidet for enkeltvise brukere.

Ved byggetiltak eller ved rehabilitering av bygg har Universell Utforming blitt ivaretatt av byggekomite. I hovedsak har fokus vært på tilgjengelighet med hensyn til bevegelsesproblematikk. Universell utforming som utvidet begrep (også inkludert syn, hørsel og astma/allergi) har hatt lite fokus.

I byggesaker er det også erfart at misforståelser lett kan oppstå. Generelt har det vært stor brukerrepresentasjon og medvirkning i komiteene.

Videre arbeid

På driftssiden må kunnskapsnivået styrkes.

Universell utforming må bli en naturlig del av daglig virke.

Oppdagelse og utbedring av barrierer og / eller hindringer skal løses direkte der dette er praktisk og økonomisk mulig.

Byggekomiteer tilknyttet de enkelte prosjekter må søke å heve kunnskapsnivået om universell utforming. Fokus på universell utforming må bli større og en må sikre planer og prosjektering slik at resultatet har ønsket utforming og kvalitet. Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne skal være en høringsinstans for byggeprosjekter, og de skal ha mulighet til å møte i byggekomitemøter.

Tiltak

Tiltak skal bidra til fjerning av hindringer og barrierer, samt hindre at nye skapes.

Med hensyn til daglig drift skal det gjennomføres opplæring av driftspersonell og brukere for å sikre kvalitet og forståelse av Universell utforming.

Sjekklistene legges til grunn i daglig drift og ved byggesaker.

Byggekomiteer skal ha stor brukermedvirkning. Brukerforståelse må sikres i alle ledd.

Kompetansegruppe for universell utforming (gruppe 2) skal brukes til å ivareta universell utforming i forhold til restaurering og bygging av nye bygg.

KARTLEGGING KOMMUNALE BYGG

Kartlegging

Gjennomført kartlegging som beskrevet i innledning har avdekket mangler i kommunens bygg.

Gjennomgangen viser følgende trekk i bygningsmassen:

Parkeringsplasser:	Store mangler i merking av plasser.
Adkomstveg ute:	Svært dårlig med ledelinjer.
Hovedinngang:	Store mangler på dørautomatikk og høye dørstokker.
Innvendige dører:	Mange avvik på terskel høyde.
Korridorer:	En del smale dører.
Generelt innvendig:	Manglende teleslynger, sklisikre belegg, skilting og kontrastfarger.
Toaletter/garderobe:	Manglende bøyle på dører.
Sikkerhet:	Manglende taktil nødutgang.
Trapp:	Dårlig merking av trappeneser og oppmerksomhetsfelt.
Heis:	Flere bygninger over mer enn ett plan har ikke heis. Eksisterende heiser har ikke kontrastfarger innvendig.

Virksomhetsleders samlede vurdering: Ingen virksomheter har friskmeldt sine bygg i henhold til Universell utforming.

Utbedring

Utbedring av manglene vil tilligge Bygg- og Vedlikeholdsseksjonen. Mange av tiltakene er raske å utbedre og har liten kostnad. Andre tiltak, som mangel av heis, er meget kostnadskreven og må tas opp i økonomiplansammenheng. Det er i kartleggingen registrert mange mangler ved dørstokker. Dette kan virke som små mangler men kan være kostbart å utbedre. Ved ytterdører vil dette medføre skifte av dør. Det samme vil gjelde for innvendige dører som har brannkrav. I seksjonerings skiller vil det ikke være mulig å fjerne terskel. Her kan det monteres terskelutjevner for å utbedre noe.

I forhold til utbedringer av eksisterende bygningsmasse skal nyeste regelverk med hensyn til universell utforming legges til grunn. Kan anbefales at man starter med de utbedringene som ikke innebærer store kostnader som markering av stolper, trappeneser, maling av listverk, markering av parkeringsplasser og liknende. Enkle utbedringer bør være gjort innen utgangen av 2011 i alle bygg. Anslått kostnad for denne typen utbedringer ligger på ca. 40.000 kr hvis kommunen bruker egen arbeidsstokk til å gjøre utbedringene. Det er også en del utbedringer som innebærer litt større kostnader som montering av dørautomatikk, teleslynge, ramper og lignende. Ved en del av disse utbedringene vil kommunen være avhengig av å benytte seg av eksterne aktører for montering og rådgivning.

Å eliminere alle hindringer for universell utforming vil trolig ta flere år. Regjeringen har en målsetning om at Norge skal være universelt utformet innen 2025, dette kan også være en veiledende tidsfrist for Løten kommune. Dette bør foregå ved utbedringer av eksisterende bygg, flytting til andre bygg og ved å bygge nytt. For å kunne overholde denne tidsfristen er det viktig at det tas tak i en del av de kostnadsstunge utbedringene allerede nå.

I prioriteringen av utbedringene bør politikerne ta stilling til om det er bygg som betjener et stort antall personer som bør prioriteres eller om det er bygg hvor det er få personer med store behov for tilrettelegging som bør prioriteres.

KARTLEGGING AV KOMMUNALE UTEOMRÅDER TILKNYTTET LØTEN SENTRUM

I Løten sentrum er det en del som er bra tilrettlagt når det gjelder bevegelseshemming, men parkering ved togstasjon og taxi har ikke plasser markert for bevegelseshemmede og det er problematisk å komme inn i stasjonsbygningen hvis man sitter i rullestol.

Jernbaneundergangen for fotgjengere i sentrum (Handelsforeningen – Kilde) er dårlig tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne, spesielt for bevegelseshemmede. For sistnevnte gruppe er den i stor grad utilgjengelig på grunn av bratt stigning på begge sider. Dette er med på å gjøre Løten sentrum mer utilgjengelig for de som bor på andre siden av jernbanen.

Det poengteres fra "Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne" at det generelt strøs og brøytes for dårlig på fortau, gang/sykkelstier og ved sykkelpassasjer, ofte er det is i undergangen under Riksveg 3. De påpeker også at fartsdumper der det ikke er gangveg bør markeres.

I sentrum er det lite eller ingen bruk av ledelinjer for å anwise retning til sentrale punkter som buss, tog, taxi, bank, bibliotek og lignende. I forhold til synshemming er det også dårlig markering av "sykkelstopper" rundt Løten sentrum, eksempler på dette er overgang ved Hamninga og Kildevegen ved Tingberg. Fotgjengerfelt Grindereengsletta og Stasjonsveien er ikke markert (malingen er utslitt). På fortau ved Stasjonsveien litt før Kiwi fra Løten sentrum er det et sluk og en innbukning på fortauet (hvor det har stått et tre eller lignende) som burde vært bedre markert. I forhold til retningsangiving kan de gule lyktestolpene være en hjelp for personer med nedsatt syn i selve sentrumskjernen.

Kostnadene for utbedring av uteområdene som er beskrevet er begrenset i forhold til markering av "sykkelstopper", markering av parkeringsplasser for bevegelseshemmede, markering av fartsdumper der det ikke er gangvei og maling av fotgjengerfelt. Kostnadene for disse utberingene er ca. 45 000 kr. Ekstra brøyting og

strøing i sentrum har en kostnad på ca. 80 000 kr pr. år. Anbefales at disse utbedringene gjøres innen utgangen 2010. I forhold til ledelinjer i sentrum bør dette tas med i planer om utbedring av utøeområder. Kostnaden for ledelinjer i sentrumskjernen vil være ca. 350 000 kr (fortau) + ca 210 000 kr (utbedring av fotgjengerfelt) = ca. 560 000 kr. Jernbaneundergangen er en kostnadstung investering, ca 15.000.000 kr, som bør være gjort noe med innen 2025. Eldrerådet påpeker at dette skal være gjort inne 2025, og stiller spørsmål om man kan se på en enklere og billigere løsning.

INTERNETTSIDER OG KOMMUNALE DOKUMENTER

På Løten kommune sin hjemmeside er det tilrettelagt for at man skal kunne lytte til tekst og for at man skal kunne forstørre tekst.

Det anbefales at det i kommunale dokumenter bevisst blir brukt en skrifttype som er "ren". Det kan for eksempel være Arial 12 i stedet for Times New Roman. Eksempel: Arial skriftstørrelse 12.

Times New Roman skriftstørrelse 12.

Dokumenter vil også være mer lettleselige med halvannen linjeavstand.

Løten kommune

Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Universell utforming i Løten

SVAR PÅ HØRING

LØTEN OFFENTLIG SERVICEKONTOR	
10336/09	statbeh
17 NOV 2009	
Arkiv	
Saksnr. 09/521	Dok.nr. 5

Løten kommunale råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne er svært tilfreds med innholdet i utkastet til høring.

Det er grunn til å merke seg at i høringsutkastet inkluderes alle former for nedsatt funksjonsevne.

Rådet er også positiv til forslaget om å etablere kompetansegrupper. Disse gruppene vil bli til god nytte i videre arbeid.

Høringsutkastet tydeliggjør utfordringene. Tidsfrist for gjennomføring innen 2025 er gitt av sentrale myndigheter. Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne våger å håpe at nødvendig arbeider er ferdig før fastsatt tidsfrist.

Rådet ønsker lykke til med arbeidet med planen og gjennomføring av tiltak.

Løten, 16. november 2009

Med hilsen
For Rådet

Håkon Westerhaug
Leder

Løten kommune

HØRINGSUTTALELSE FRA ELDRERÅDET ANG. UNIVERSELL UTFORMING I LØTEN.

Eldrerådet takker for invitasjon til møtet av Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og for god gjennomgang av høringsutkastet av prosjektleder, Erik Moberget. Gjennom universell utforming skal det tilrettelegges for større samfunnsdeltagelse for alle.

Eldrerådet i Løten kommune har gjennomgått utkast til høring og vurderer utkastet som svært bra og et grundig arbeid.

Følgende punkter bemerkes:

Jernbaneundergangen ved Kilde. Oppfordrer politikerne til å ta dette på alvor og forventer at dette skal være utbedret innen 2025. Det bør vurderes om det er mulig å velge en enklere og rimligere løsning enn den som er beskrevet i forslaget.

Eldrerådet mener det er viktig og forventer at private også engasjerer seg. Det må være et tett og godt samarbeid mellom kommunen og det private næringsliv.

Det er spesielt viktig i forhold til framkommeligheten i sentrum vinterstid med brøyting og strøing av fortau.

Politikerne bør vurdere universell utforming i budsjettbehandlingen.

Sekretær.

Norunn M. Hansen

Leder for Eldrerådet.

Helge Lundsbakken

[]

Saksnr.
09/273-15

Arkivkode
033

Dato
16.11.2009

Løten kommune

Erik Moberget

<i>Doknr./Løpenr.</i>	<i>Arkivkode</i>	<i>Objektkode</i>	<i>Vår ref</i>	<i>Deres ref.</i>	<i>Dato</i>
09/1412 - 12 9920/09	033//		KJSA		04.11.2009

HØRINGSUTTALELSE TIL UNIVERSELL UTFORMING I LØTEN

Barn og unges kommunestyre (BUK) i Løten har gjennomgått og behandlet høringsutkastet om universell utforming i Løten.

BUK mener at den gruppen som skal drive rådgivning i forhold til universell utforming også skal kunne veilede private. Dette for å sikre at de som har en funksjonshemming lett kan komme inn på butikker og lignende.

BUK synes det er en god og realistisk tidsplan, men samtidig er det lenge til 2025. Viktige tiltak bør ikke utsettes selv om man har en langsiktig tidsplan. Utbedringer bør uansett gjøres så fort som mulig.

Med hilsen
Barn og unges kommunestyre

John Magne P. Tangen
Ordfører

Kjersti Sandvik
Sekretær for BUK

Midtpunkt med
MANGFOLD

Gruppe 1   Kontrast / merking.

Innen gruppe 1 er det innrapportert ca 350 feil totalt. Tiltakene for å utbedre disse er enkle og rimelige å utføre. I hovedsak dreier utbedring seg om merking av p-plasser utvendig. Innvendig gjelder det kontrastmaling på dører eller karm, fotlist i farger, markering av søyler, hjørner etc, samt trappeneser og håndløpere i trapper.

I innkjøp vil det i dreie seg om merkemaling/spray, innvendig maling og tape.

Ved å utbedre disse feilene ved hjelp av egne ansatte vil et innkjøp i størrelsesorden 40 000,- være tilstrekkelig.

Arbeidene utføres da av BVS og kan ferdigstilles i løpet av 2011.

Gruppe 2   Skilt

I Gruppe 2 er det tiltak som vil medføre noen kostnader. Skilting av inngangsparti og tydelig skilting av virksomheten er tiltak som har stor variasjon i utgifter. Ved f.eks å merke virksomhetene med å videreføre kommuneskiltet ved Tingberg koster disse ca 20 000,- pr stk. Enklere skilting vil dra ned kostnad.

Punktet omhandler også skilting til inngangsparti. Her må det legges en standard for hvordan dette skal utføres. Men utbedring vil ved mange steder dra med seg fundament og "stativ" for skiltoppheng.

Enkle symbolskilt ved f.eks HC wc kan utbedres innenfor en ramme på 10 000,- på samme måte som for gruppe 1.

13 steder har rapportert feil høyde på skilting. Dette kan utbedres uten kostnader ved hjelp av egne ansatte.

En vesentlig mangel innenfor denne gruppen er taktilt nødutgangsmarkering. Dette er ikke montert noen steder, og utbedring av dette vil medføre tiltak i alle yrkesbygg. For

å kalkulere dette må det måles opp løpemeter rømningsvei fra forskjellige brannceller. Tiltaket må kartlegges spesielt for å kunne prissettes.

Gruppe 3 Døråpnere (automatikk)

Dørautomatikk på ytterdører og innerdører har en ca pris på 17 000,-. Åpnere på ytterdører gjelder ca 25 ytterdører. Totalkostnad blir da 425 000,-. Kr.

For innerdører vil åpneren koste det samme, men det må her avveies om døra istedet skal stå åpen på magnetholder koblet til brannalarm. En magnetholder vil ha en snittpris på ca 15 000 pr dør.

Med åpningskraft på mindre enn 2 kg vil de aller fleste dører med pumpe trenge åpner. Ved å justere pumpekraft ned vil den ikke klare å dra døra i "smekk".

Påmonterte dørpumper på innvendige dører har med branncelle- og brannskille inndeling å gjøre. Det vil si at det er et C krav til døra. C står for Close. Den skal da være lukket eller stå åpen på magnetholder koblet til brannalarmen eller til enkeltvise røykmeldere.

Gruppe 4 Lys / solskjerming

Omfang og løsningsmetode må avklares.

Lys i korridorer bør tas i sammenheng med oppsussingsarbeider eller skifte av lamper for øvrig. Lys som blender og reflekterende lamper er rapportert fra 6 steder. Krever skifte av lampetype. Pris er avhengig av lampe, kostnad vil være 1500-2000 pr punkt

Solskjerming er innmeldt fra 6 steder og gjelder ca 30 vinduer forutsatt sør-vest vegg. I kostnadsbilde vil 5000 pr stk være en grei snittpris.

Gruppe 5 Innvendig

Tiltak innenfor følgende spørsmål krever ombygging i større eller mindre grad:

- Dører med mindre lysåpning enn 0,86 m.
- Korridorer eller passasjer med mindre bredde enn 1,1 meter.
- For lite rom wc for bevegelseshemmede. 90 cm plass ved siden av wc.
- Inntrinn trapp. Krav om at trapp skal erstattes med rampe.

Terskler over 1,5 cm løses ved at de dører som ikke har lyd og/eller brannkrav kan fjernes og det legges på en stålplate i overgang. Dører med krav må i første omgang løses ved terkelutjevner. Skifte av brann og/eller lyddør koster mellom 6500 til 8000 pr dør.

17 steder har for høye terskler. Kalkulert med utjevner på 5 dører pr sted i snitt.

Vedrørende tilgjengelighet på kontor må dette kartlegges i hvert tilfelle. Det kan være så enkelt som å ommøblere for å sikre god nok plass til rullestolbruker.

Sklisikkert beleg, her er det krysset av flere varianter for lokaliteter med samme type beleg. Det må bevisstgjøres hva slags beleg som tilfredsstillter kravene til sklisikring så må antall kvm telles opp. Skifte av beleg koster fra 350 til 500 kr kvm avhengig av underlag, sparkeltykkelse osv.

For høye eller lave toaletter krever skifte. Ca 4500 pr wc.

Armstøtter kan monteres direkte på toaletter i mange tilfeller. Hvis det ikke går må de festes på vegg. Bøyle til toalettpapir skal være med. Kostnad ca 13000 for det innrapporterte antall.

Gruppe 6 Teleslynge

Teleslynger og skrankeslynger grovt opptalt utgjør mangelen ca 35 stk i kommunale yrkesbygg. Det er da medtatt skranker og møterom.

Pris vil avhenge av størrelse på rommet, som snittpris kan benyttes kr 18 000,-.pr stk.

Gruppe 7 Adkomstvei

Adkomstvei innbefatter alt fra og med parkeringsplass til en har passert ytterdøra.

Det betyr at behov for varmekabler, ramper, flat adkomst, ledelinjer og lignende hører med her.

Parkeringsareal for hc plasser er 2x4,5x6 dvs 54 kvm for biloppstilling. I tillegg kommer arealet fra bil og bort til ytterdør. Disse arealene er ikke målt opp for hvert enkelt sted. Ved Tingberg, vil dette bety ca 75 kvm varmekabel, innbefattet oppgraving, legging, tilførsel og reasfaltering, vil det komme på ca 100 000 kr. I tillegg kommer driftskonsekvens anslått til ca 20 000,- kr i økt strømforbruk.

Det er innmeldt behov på 15 steder for dette tiltaket. Ved å legge beregning ved Tingberg til grunn som egentlig representerer lite antall kvm vil dette gi en størrelsesorden for investering på ca 1,5 mill kr. Driftskonsekvensen vil da være 200 000,- kr.

Bakdel ved å legge varmekabel er at uansett så får man isdannelse i grensen mellom oppvarmet og kaldt areal.

Det må avklares om dette er aktuelt å utføre eller ikke.

Vedrørende fri bredde på rampe så kreves det ombygging av 2 stk. kostnad ca 35 000,-.

Ved Lund skole og barnehage er det en oppvarmet nedfart til barnehage og gymsal. Denne har for bratt helling til å innfri krav. Alternativt kan en legge adkomsten rundt "låvebrua" og under denne tilbake. Arealet det her er snakk om blir da ca 160 kvm dvs i grovt overslag 200 000 kr og 40 000 i driftskostnad ved varmekabler og asfaltering.

3 steder må skifte ut trapp med rampe. Det må her vurderes om det er like greit og/eller billigere å heve terrenget. 1 rampe som tar en høydeforskjell på 30 cm vil fort koste 25 000 kr.

Gruppe 8 Sikkerhet

Nødutganger skal benyttes av bevegelseshemmede. I de kommunale yrkesbyggene er det mange bygg som ikke har slike utganger. I 2. etg vil det i hvert bygg være trapp som er rømningsvei, da heis ikke skal benyttes.

Det er ikke mulig å få til, da det ikke kan bygges ramper fra etasjer over bakkeplan.

Gruppe 9 Heis

Kartlegging avdekker mangel på 6 heiser totalt.

Jønsrud skole:

Heis mangler i administrasjonsdel. Til 2. etg er det kun trapp.

Heis mangler i forbindelse med svømmebasseng. Det er trappeheis i dag, det må avklares om trappeheis er tilfredsstillende i forhold til Universell Utforming.

Lund skole:

Mangler heis for å ta seg mellom etasjene både fra klasseromsfløy til Gymsal, og mellom barnehagene og personalrom.

Kvennhaugen Dagsenter:

Har kun trapp til 2. etg.

Sentralen mangler heis:

Heis opp til 2. etg vil kreve ombygging ved montering av heis, da dører i etasjen er for smale.

Følgende steder er gulvareal i eksisterende heis for lite, krav er 1,4 m x 1,6 m.

- Ådalsbruk skole
- Tingberg

Utbedring av mangel krever ny og større heis. Kostnad ved dette tiltaket vil være større enn ved nymontering.

Kostnadsbilde for heis vil være avhengig av stedlige forhold og er ikke kalkulert nærmere.

Utover dette er tilstand på eksisterende heiser bra. Det er rapportert noen mangler i forhold til kontraster, merking og skilting.

Kommentar:

Ryli barnehage har store mangler fra og med parkeringsplass. Tilpassing her vil kreve tilbygg / ombygging av inngangsparti. Samt ombygging, skifte av dører og utvidelse av arealer innvendig.

Tiltaket er ikke kalkulert, da dette må bli eget prosjekt hvis det er aktuelt.

Kalkyle Universell Utforming Løten kommune høst 2009

Kommunale bygg		Stk pris	Kostnad
Gruppe	Tiltak		
1	Kontrast/merking		40 000,00
2	Skilt		
	Virksomhetsskilt	20 000,00	11 220 000,00
	Skilting inngangsparti		15
	Symbolskilt innvendig rund sum		10 000,00
	Taktil nødutgangsmarkering		
3	Døråpnere	17 000,00	25 425 000,00
	Innerdører åpnere	17 000,00	
	Innerdører magnetholder	15 000,00	
4	Lys Solskjerming		
	Blending og refleksjon	2 000,00	
	Solskjerming	5 000,00	30 150 000,00
5	Innvendig		
	Terskler (utjevner)	500,00	85 42 500,00
	Skifte av dører	7 500,00	
	Sklisikkert belegg pr kvm snitt	450,00	
	Skifte av toalett	4 500,00	4 18 000,00
	Armstøtter med papirholder		13 000,00
6	Høreslynge	18 000,00	35 630 000,00
7	Adkomstveg		
	Isfri adkomst	140 000,00	15 2 100 000,00
	Rampe	25 000,00	3 75 000,00
	Utvidelse rampe	17 500,00	2 35 000,00
8	Sikkerhet		
9	Heis	600 000,00	6 3 600 000,00

Sum eks mva kommunale bygg

7 358 500,00

Kommunale veger og gangveger

Tiltak	stk pris	antall	kostnad
Ledestripe smågatestein på fortau i forbindelse med fotgjenerovergang pr lm.	700,00	500	350 000
Fotgjenger felt m/ledelinjer	35 000,00	6	210 000
Merking fotgjengerfelt	3 000,00	1	3000
Sykelstopper nye (bom i gangveg)	10 000,00		
Skilting sykkelstopp pr bom	3 500,00	5	17 500
Merking fartsdump (skilt) pr dump	4 000,00	Ca 5	20 000
Ekstra strøing i sentrum pr vinter	30 000,00		30 000
Ekstra brøyting pr vinter i sentrum	50 000,00		50 000
Sum			680 500

Vedlegg 3

Kartlegging enkeltbygg, oppsummering

Dette er oppsummeringer ut fra tilbakemeldinger fra virksomhetslederne eller de som har gjort kartleggingene. Prosjektgruppen har også gitt kommentarer for å utfylle tilbakemeldingene. Dette er en oversikt, men ved utbedringer må det gås tilbake til hvert enkelt kartleggingsskjema for å få mer detaljert informasjon.

Løten Helsetun :

Dekket (asfalt) på plassen foran hovedinngangsdør begynner å bli ujevnt, gjør det vanskelig å brøyte tilfredsstillende og kan ha betydning for fremkommeligheten.

Underetasjen: Skrått golv inn fra gamle bygget og til det nye mangler markering.

Utearealet i atriet Boenhet/skjermet enhet er ikke lenger enkelt å bruke. Har blitt veldig ujevnt og mye gress i gangveiene. Vanskelig å komme ut fra pasientleilighetene ved bruk verandadør. Har endret seg etter det ble laget skråning ut fra verandadørene.

Jordsmonnet har endret seg slik at det har blitt ujevnt.

Veranda utenfor Team 4 på Post 1. Ingen markering av kant på verandaen - der er det en bratt skråning ned. Utearealet utenfor rehab.senteret og Post 1 er veldig ujevnt.

Prosjektgruppens kommentarer:

Publikumsinngangen på Løten Helsetun er ganske bra tilrettelagt for bevegelseshemmede. Kan være problematisk å komme inn i nybygg der det er branndører, pga. høy terskel. Ellers er toalett som er store nok til å komme inn med rullestol dårlig merket. Mangler dobbelt håndløper i trapp. Helsetunet er dårlig tilrettelagt i forhold til syn. Mangler ledelinjer i hele bygget og noe mangler i forhold til markering av helling, stolper og lignende. Dette kombinert med begrenset skilting kan gjøre det vanskelig å orientere seg i bygget. Teleslynge fraværende i skranke, møterom og på postene. Issvuller og dårlig snørydding kan vanskeliggjøre adkomst fra parkering i underetasje.

Kvennhaugen:

Stort sett fungerer det greit på Kvennhaugen. Men enkelte ting er ikke bra. Ikke tilfredstilende nok for hørselshemmede og synshemmede. Mangelfull snøbrøyting vinterstid. Parkeringsproblemer. Ikke varme i asfalt. Ikke automatisk døråpner eller bryter til å trykke på. Trangt i gangen nede og veldig glatt. Veldig mye trehvitt. 2. etasje har ingen tilgjengelighet. Brukes i dag til psykiatriske tiltak.

Prosjektgruppens kommentarer:

I forhold til bevegelse er det ganske bra framkommelig på Kvennhaugen i 1. etasje. Mangler kontrast og markering i forhold til listverk i rom og rundt dører. Andre etasje er ikke tilgjengelig hvis man sitter i rullestol, mangler heis og rommene er lite tilgjengelige.

Sykehusveien 12:

- Lysforhold
- Trange partier innvendig for rullestol
- Smal inngangsdør i nye delen.
- Glatt og smalt inngangsparti i gamle delen
- Kontrastfarger mangler i hele bygningen
- Mangler automatisk døråpner i det gamle inngangspartiet

Prosjektgruppens kommentarer:

Mangler parkeringsplass for bevegelseshemmede. Mange beboere i Sykehusveien 12 har egen bil i nærhet men det er ikke slik parkeringsplass for besøkende. Har en trerampe som blir glatt om vinteren og det er ikke automatiskdøråpner på hovedinngangsdør heller ikke på dør inn i "nybygget". Veranda er utilgjengelig hvis man sitter i rullestol på grunn av høye terskler. Det ikke ledelinjer eller teleslynge i bygget. Mangler noe skilting utendørs og innendørs.

LAOS, lokalene Løten brenneri:

Bygget er gammelt og umoderne. Smale dører og passasjer preger fortsatt bygget. Innvendige vegger er stort sett kledd med furupanel. Noe er blitt malt, men mye gjenstår. Det har i liten grad vært tatt hensyn til universell utforming ved maling og utskifting av gulvbelegg.

Det er i liten grad tatt hensyn til ansattes behov. Toalett og bad er tilrettelagt for brukere, men ikke for ansatte.

Prosjektgruppens kommentarer:

Det er ikke markert parkeringsplasser for bevegelseshemmede. Rampen inn til lokalet er i treverk, har dårlig markering og for lite repo. Siden døren slår utover havner man utenfor repo når man skal åpne døren fra rullestol, mangler også automatisk døråpner. For å øke tilgjengelighet bør rampen skiftes ut. Toalett for personale er ikke tilrettelagt for bruk av rullestol. Innendørs er det to dører som er for smale for passasje i rullestol. Er mangelfull skilting innendørs, er ikke ledelinjer eller markering av kontraster mellom gulv og vegg.

LAOS, vaskeri:

Lokalen er ikke tilgjengelige for bevegelseshemmede. Trapper utvendig og innvendig, smale dører og høye terskler.

Prosjektgruppens kommentarer:

Vaskeri er veldig dårlig tilrettelagt for enhver funksjonsnedsettelse. I forhold til bevegelseshemmede er det ekstremt dårlig tilrettelagt. Sitter man i rullestol kommer man ikke inn i bygningen verken som publikum eller arbeider. Dette kan rettes med terskel eliminatorer, men for å komme seg rundt inne i bygningen er omgivelsene dårlig tilrettelagt. Er ikke toalett for bevegelseshemmede, er uttilgjengelig hvis man sitter i rullestol. Tersklene i bygget er høye og er hovedsakelig støpt. Dette gjør det problematisk å tilrettelegge disse lokalene. Inngangen til systue har trapp uten rampe.

LAOS, skogsgruppa:

Gammelt verkstedlokale med bygningmessige forhold som gjør det vanskelig å tilpasse. Arealet er ikke tilstrekkelig.

Vi har klattet litt, men faller tydeligvis ikke inn under kommunens satsingsområder!

Prosjektgruppens kommentarer:

Er dårlig med parkeringsplasser utenfor lokalet og det er dårlig merket for publikum, skilting. Foran inngang sto det en pall med ved, og på rampe sto det søppelbøtte, blomsterkasse o.l som gjorde det utilgjengelig. Kan anbefales å heve rampen foran hovedinngangsdør. Delvis kan det være fremkommelig i lokalen med rullestol men toalett og dusj er da utilgjengelig. Er ikke tilrettelagt i forhold til syn og hørsel.

MEGA 2. etg.:

- 1.Nødutgangen for enden av korridor
- 2.Bedre skilting
- 3.Tunge dører - må ha døråpner på dør til tjenestene.
- 4.Teleslynge på møterom mangler samt skrankeslynge.

Prosjektgruppens kommentar:

I tillegg til leders punktvis oppsummering, mangler terskeleliminator og ledelinjer.

Stasjonsveien 25:

Her er det ganske bra tilrettelagt i forhold til universell utforming. Mangler oppmerkede plasser for bevegelseshemmede, rømningsvei fra 2. etasje er dårlig tilrettelagt for bevegelseshemmede, adkomstvei er under utbedring men veien inn til parkeringsområde er ujevn og humpete, mangler telslynge i fellesrom, skilting til fellesrom, gardiner mot blending i enden av gang i 2.etasje (2 stk.) og bøyle på innsiden av toalettdør.

Meieriveien 12:

Døra til bodene (fellesrommet) i kjelleren har en liten dørstokk. Det bør være montert elektrisk døråpner på denne døra. Det viktigste er parkeringsplasser for bevegelseshemmede, håndløpere, lys og markering av trappene. Merking av heis, og HC-toalett. Videre bør det vurderes om søylene på bakkeplan har betydning for synshemmede, og om de skal males i en annen farge.

Prosjektgruppens kommentarer:

Her er det ikke oppmerkede plasser for bevegelseshemmede. Er fire trapper som har umerkede trappeneser og to av trappene mangler rundstokk på ene siden. Det er høye terskler ut til veranda (20 stk) og høy terskel inn til rom for å komme til heis (2,5 cm), Mangler teleslynge. Det er dårlig skilting til heis og toalett i fellesrom.

Sentralen:

Vanskelig å si om vi oppfyller krav til tilgjengelighet i alle rom for rullestol brukere. Det vil heller ikke hjelpe med ny heis opp til 2etc. da dørbredder og dørkterskler er av gamle sorten, smale og høye. 1etc er fullt ut tilgjengelig for bevegelseshemmede.

Prosjektgruppens kommentarer:

Hvis man tilrettelegger 2. etasje vil det fortsatt være behov for heis.

Tingberg:

Mangler oppmerking av parkeingsplasser for bevegelseshemmede på asfalt, teleslynge i skranke og på møterom, noe skilting, HC-toalett i 2. etg. og tilgjengelig nødutgang for alle i 2. etasje og innvendig dører kan være litt tunge å åpne. En del terskler er i høyeste laget, inkludert i hovedinngangsdør.

Utgårdsveien 2:

Mangler oppmerking av parkeringsplasser for bevegelseshemmede på asfalt, noe skilting og teleslynge. Belysning er jevnt over litt for dårlig.

Løtenhallen:

I hovedsak bra utformet og fargesatt. Mangler merking av parkeringsplasser, generell mangel av skilting. Noen høye dørstokker. Ytterdør og innvendige ståldører med pumpe trenger døråperautomatikk, til sammen 5 stk. Nødutganger kan brukes av funksjonshemmede

Barnehager

Skøienhagan barnehage

Barnehagen ble i sin tid bygd med tanke på funksjonshemmede/rullestolbrukere, og er derfor etter min vurdering godt egnet. Vi har gjort noen små endringer i de senere år, da vi har hatt brukere i rullestol, og ser at det fungerte bra. Personalinngangen er det stedet det er vanskeligst å komme inn med rullestol, samt inngangsporten som benyttes av barn/foreldre.

Lund barnehage

Det største hinder er adkomstveg. Ønsker at denne legges i "slynge" under adkomst SFO. Mange dørstokker og behov for flere døråpnere innvendig. Ellers behov for skilting / ledelinjer og kontrastfarger. Mangler teleslyng.

Ådalsbruk barnehage:

Bygget fungerer greit i dag. Mangler ledelinjer, teleslynge, terskeleminatorer og større bredde på dører. Solavskjerming og kontrastfarger kan bedres.

Jønsrud barnehage

Noen mangler som kan tilpasses ved ganske enkle grep, om det er behov og krav om utbedringer. Vesentlige ting som er til hinder for universell utforming:

Ryli barnehage

Er bygget for 36 år siden og er ikke på noen måte tilpasset for rullestolbrukere. Vi har tilpasset bygget til et synshemmet barn og har mange barn med ulike spesielle behov, men har pr. i dag ikke mulighet til å ta imot barn eller foreldre som bruker rullestol. Dersom Ryli barnehage skal bli godt tilpasset i forhold til universell utforming vil det bli en omfattende ombygging på hele huset :

Tre trapper til inngangsdørene må få ramper/heis. Alle utgangsdører må skiftes til bredere dører + få døråpnere. 21 dørstokker og like mange dører må skiftes.

Garderobe og toalett for ansatte må bygges om.

I Løten sentrum er det to andre barnehager som er tilrettelagt for rullestolbrukere som barn og foreldre som bruker rullestol har hatt barna sine i de siste årene.

Skoler:

Løten Ungdomsskole

Mangler i kontraster på søyler og noen overganger samt noe skilting med tilhørende belysning. Døråpnere mangler på flere ytterdører. Stor utfordring for innvendig ferdsel med halvtrappløsning mellom avdeling og administrasjon. Fra administrasjon er det kun utvendig adkomst til lærerværelset for bevegelseshemmede.

Jønsrud skole:

Trappene inn til skolebygget, og tersklene på branndørene.

Prosjektgruppens kommentarer:

Trappeheis til gymavdelingen er for tiden ute av drift.

Prosjektgruppens kommentar:

Trapp på 3 inngangsdører uten rampe. Mangler heis til 2. etg i administrasjonsdelen og i bassengdelen. Skilting med belysning, samt ledelinjer, døråpnere og oppmerksomhetsfelt har mangler. Innvendige trapper har ikke rampe, det er også mangler i sammenheng med håndløper, merking av trappeneser og oppmerksomhetsfelt.

Lund skole og SFO:

Dørstokker og inngangspartier.

Tilgang til lokalene på kjellernivå.

For øvrig se skjema om universell utforming.

Prosjektgruppens kommentar:

Dårlig adkomst til u.etasje. Eneste alternativ for bevegelseshemmede i dag er via utvendig gangveg. Denne har varmekabler og er isfri, men har alt for stort fallforhold. Innvendig trapp har dårlig utførelse av håndløper, oppmerksomhetsfelt og merking av trappeneser. Mangler også skilting, belysning av skilting, ledelinjer, døråpnere og kontrastfarger.

Østvang skole.

Manglende kontrastfarger for markering av dører vegg, gulv, trappeneser og oppmerksomhetsfelt. Høye terskler på ytterdører. Nødutgang kan ikke benyttes av bevegelseshemmede uten hjelp.

Ådalsbruk skole og SFO

Mangler skilting, belysning av skilting og ledelinjer. Skolen har noen trange korridorarealer samt smale dører, og har også behov for noen terskelutjevner. Tilgjengelighet ved rampe opp mot hovedinngang hindres av at dør slår opp og hindrer framkommelighet, samt er til fare for personer som har behov for å bruke rampa.

Løten kirkelige fellesråd:

Leder for Løten kirkelige fellesråd sine kommentarer:

Service bygg på kirkegård er bygd ca 1960, uten henblikk på bruk av mennesker med nedsatt funksjonsevne, og er i en slik bygningsmessig forfatning at nybygg er mye mer aktuelt enn å flikke på det som er.

Oset og Oppegård kapeller ble bygd på 1880-tallet med de fasiliteter som hørte den tiden til. Store endringer er ikke gjort siden de ble bygd. Disse kapellene blir brukt ca fire ganger pr år og det er begrenset hvor store ressurser som kan brukes på å nå mål om universell utforming av lokalene. Tilgang med flyttbare kjøreskinner er aktuelt.

Når det gjelder kontorlokaler på Tingberg har vi to utfordringer:

1. Dør inn til kontor korridor er en branndør og brannsyn forlanger at døren skal være lukket eller holdt åpen av en magnetlås som lukker døren ved branntilløp.

Mulige tiltak: Magnetlås som nevnt eller døråpner.

2. Mangelfull skilting. Vi er nå avhengig av at resepsjonen forklarer veg eller at vi henter i resepsjonen. Mulig tiltak: Tydelig skilting til kirkekontor og NAV.

Frivillighetssentralen:

Leder for Frivillighetssentralen sine kommentarer:

Uavklarte parkeringsforhold mellom kommunen og Bøndernes Hus. Mangler merking til HC-toalett. Mangler bøyle på innsiden av dør på toalett. Har ikke automatisk døråpner på ytterdør.

Aktuelle kilder:

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven), LOV 2008-06-27 nr 71.(Sist endret 2009). Lokalisert 30. november 2009, på Lovdata.

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven). LOV-2008-06-20-42. (Iverksatt 01.01.2009). Lokalisert 30. november 2009, på Lovdata.

Lov om offentlige anskaffelser, LOV-1999-07-16-69. Lokalisert 30. november 2009, på Lovdata.

Forskrift om krav til byggverk og produkter til byggverk (TEK). (Sist endret 2009). *Forskrift om krav til byggverk og produkter til byggverk (TEK).*(1997-01-22). Lokalisert 30. november 2009, på Lovdata.

Barne- og likestillingsdepartementet. (2009). *Norge universelt utformet 2025. Regjeringen handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009 – 2013.* Oslo: Departementet.

Sosial- og helsedirektoratet, Deltasenteret (2009) *Universell utforming og tilgjengelighet. Politikk og lovgivning i inn- og utland. I hvilken grad er universell utforming eller "Design for all" et førende begrep for politikk og lovgivning i Norge og andre land?* Utarbeidet av Rudolph Brynn for Sosial- og helsedirektoratet.